

Διδυμότειχο

ο Ακρίτας του Έβρου

Κείμενο: **Θεόφιλος Μπασγιουράκης** - Φωτογραφίες: **Νίκος Οικονόμου**

*Επάνω: Στα νερά του πλημμυρισμένου κάμπου βραδινές αντανακλάσεις του λόφου του Καλέ.
Δεξιά: Θολός Ερυθροπόταμος και ψαράς.*

Αρχές Φλεβάρη στο Διδυμότειχο. Νωρίς το πρωί η ακριτική πόλη μας υποδέχεται με βροχή. Μια βροχή αθόρυβη, σιγανή, να προλαβαίνει να την απορροφάει η γη. Όχι σαν εκείνες τις πρόσφατες μπόρες που έπνιξαν τον τόπο.

Από το ξενοδοχείο «**Πλωτίνη**» αγνατευούμε τον κάμπο. Παντού νερά. Τα χωράφια μοιάζουν με λίμνες. Ο Ερυθροπόταμος κυλάει θυμωμένος και θολός. Ξαφνικά, μέσα στους γκριζωπούς τόνους του χειμωνιάτικου σκηνικού, ξεχωρίζει ένα χρώμα ζωηρό. Είναι η κίτρινη νισεράδα ενός ψαρά που, όρθιος στην πιρόγα του, προβάλλει κάτω από τη γέφυρα, παρασυρμένος από το ρέμα του ποταμού.

- *Γρήγορα, να τον προλάβουμε, είναι ωραίο θέμα, φωνάζει ο Νίκος.*

Με το ευέλικτο τζιπάκι μας πλατσουρίζουμε με ταχύτητα στον λασπωμένο χωματόδρομο, παράλληλα με την όχθη. Τα πυκνά πλατάνια, γυμνόκλαδα όπως είναι, επιτρέπουν να διεισδύσει ανάμεσά τους το ανιχνευτικό «βλέμμα» του φωτογραφικού

φακού. Έτσι ο ψαράς του Ερυθροπόταμου «αιχμαλωτίζεται» για πάντα. Και γίνεται η πρώτη εικόνα από τις τόσες πολλές και συναρπαστικές που θ' αντικρύσουν τα μάτια μας, στην ακριτική πόλη του Έβρου.

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ

Η επιθυμία ενός αφιερώματος για το Διδυμότειχο γεννήθηκε πολλά χρόνια πριν, καθώς πρωταντικρύσαμε την ιστορική πολιτεία του Βυζαντίου. Που δεν πάσχισε και πολύ να μας γοπεύσει. Τα όπλα της, άλλωστε, ήταν πολλά: ο θεαματικός λόφος με το κάστρο, η φαρδειά κοίτη με τη ροή του ποταμού, η πόλη με τις γραφικότητες, τα μνημεία και τα παλιά της αρχοντικά.

Στο Διδυμότειχο, ωστόσο, μάς έλειπε η εμπειρία της στενότερης επαφής. Η ευκαιρία δόθηκε με την τυχαία γνωριμία του **Νέστορα Κυρούδη**. Του Διευθυντή του 2ου Δημοτικού Σχολείου Διδυμοτείχου, που περιέβαλε με εκτίμηση το περιοδικό μας. Και το ενέταξε στην Σχολική Βιβλιοθήκη του 2ου Δημοτικού.

Ο Κώστας Γκατσιούδης ανάμεσα στις χαρούμενες φατσούλες των παιδιών.

- Τι θα λέγατε, να δημιουργήσουμε ένα αφιέρωμα για την πόλη; ρωτάμε τον Νέστορα Κυρούδη.

- Πολύ σημαντικό για το Διδυμότειχο. Θα θέσουμε στη διάθεσή σας κάθε βοήθεια, κάθε πληροφορία.

Μερικές μέρες μετά, ο Νέστορας Κυρούδης το απέδειξε με το παραπάνω.

Ο ψαράς με την κίτρινη ντισεράδα χάνεται απ' τα μάτια μας. Περνάμε την γέφυρα του Ερυθροπόταμου και μπαίνουμε στην πόλη. Η βροχή συνεχίζει ασταμάτητα. Είν' ένα βροχερό πρωινό, χαρακτηριστικό του χειμωνιάτικου Διδυμότειχου.

- Αδύνατον να φωτογραφίσουμε με τέτοιο καιρό, μουρμουρίζει ο Νίκος.

Διασχίζουμε τον κεντρικό δρόμο της πόλης, **Βασιλέως Γεωργίου** αρχικά και **25ης Μαΐου** στη συνέχεια. Μετά το Στάδιο φτάνουμε στον «**Συνοικισμό**». Είναι η νεότερη συνοικία του Διδυμοτείχου. Εδώ χτίστηκαν τα σπίτια των προσφύγων, μετά την Μικρασιατική Καταστροφή του '22. Ήρεμη περιοχή, με χαμηλά σπίτια, αυλές και απλοχωριά, στις ανατολικές

παρυφές της πόλης. Η θέα είναι απεριόριστη στον πλημμυρισμένο κάμπο, στον μεγάλο ποταμό Έβρο, στα εδάφη της Τουρκίας. Ακριβώς από κάτω περνάει η σιδηροδρομική γραμμή, ενώ νοτιότερα δεσπόζει ο λόφος της **Αγίας Πέτρας** με την **Αρχαία Πλωτινόπολη**.

Τη θέση του σχολείου την αποκαλύπτουν οι χαρούμενες φωνές από το διάλειμμα των παιδιών. Που πρόθυμα δείχνουν στους δυο ξένους το γραφείο του Διευθυντή τους.

Ο Νέστορας Κυρούδης μας υποδέχεται με μεγάλη εγκάρδιότητα. Αλλά και με δύο ευχάριστες εκπλήξεις. Η πρώτη είναι το... **ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ**. Και πιο συγκεκριμένα, τα 80 περίπου τεύχη του, που είναι αραδιασμένα με τα πολύχρωμα εξώφυλλα τους, το ένα δίπλα στο άλλο, πάνω σε δύο πελώρια τραπέζια.

Η δεύτερη έκπληξη είναι πιο απρόσμενη. Είναι μια φυσιογνωμία πασίγνωστη και αγαπητή, όχι μόνον στο Διδυμότειχο αλλά και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Δεν είναι άλλος από τον **Κώστα Γκατσιούδη**, τον γεννημένο στο Διδυμότειχο πρωταθλητή

Ο Διευθυντής του 2ου Δημ. Σχολείου Διδυμοτείχου Νέστορας Κυρούδης, με απλωμένα μπροστά του τα τεύχη του περιοδικού.

του ακοντισμού. Σφίγγουμε τα χέρια. Είναι μεγάλη χαρά να γνωρίζουμε από κοντά, αυτή τη μορφή του ελληνικού αθλητισμού.

Μεγαλύτερη ακόμα είναι η χαρά των παιδιών. Που περιμένουν τον μεγάλο συμπατριώτη τους, τον δικό τους πρωταθλητή. Η είσοδος του γίνεται δεκτή με ζωηρά χειροκροτήματα και φωνές. Αρχίζει να προβάλλεται ένα βίντεο με τις κορυφαίες στιγμές, από την μεγάλη του αθλητική σταδιοδρομία. Αμέτρητες συμμετοχές, διακρίσεις και μετάλλια. Αλλά και πολλές άτυχες στιγμές, με αρκετούς τραυματισμούς, που είχαν ως συνέπεια τον πρόωρο τερματισμό της ένδοξης καριέρας του Έλληνα πρωταθλητή. Μια από τις κορυφαίες στιγμές της υπήρξε η 23η Ιουνίου του 2000, στο **Κουορτάνε**, όταν ο Κώστας Γκατσιούδης με βολή στα **91.69** μέτρα, πέτυχε την **πέμπτη καλύτερη επίδοση όλων των εποχών στον ακοντισμό!**

Αρχίζουν οι ερωτήσεις των παιδιών να πέφτουν βροχή στον Πρωταθλητή: πότε ξεκίνησε τις ρίψεις, πότε πήρε το πρώτο του μετάλλιο, πόσες ώρες είναι η προπόνηση,

πώς αισθάνεται κανείς όταν είναι διάσημος, ποιες ήταν οι μεγαλύτερες λύπες και χαρές, πόσα συνολικά μετάλλια κατέκτησε στους αγώνες...

- Δεν θυμάμαι ακριβώς, γύρω στα 50, απαντάει ο Κώστας. *Να, σας έφερα να δείτε μερικά, ένα χάλκινο, ένα ασημένιο κι ένα χρυσό. Σας επαναλαμβάνω όμως και πάλι: μαζί με τα μαθήματά σας αξίζει ν' ασχοληθείτε και με τον αθλητισμό. Είναι τρόπος ζωής.*

- Εσείς ήσασταν τόσο καλός και στα μαθήματα; ρωτάει ένα κοριτσάκι.

- Δεν θα το έλεγα ιδιαίτερα, απαντάει ο Κώστας χαμογελώντας.

- Ε, ο κάθε άνθρωπος έχει το δικό του αστεράκι, λέει ο Νέστορας Κυρούδης.

Κάποτε οι ερωτήσεις τελειώνουν, τα παιδιά χειροκροτούν για τελευταία φορά τον Κώστα, περνάνε ένα-ένα και θαυμάζουν τα μετάλλια, καθώς και την δάδα που κράτησε, ως πρώτος Λαμπαδηδρόμος, το 2004 στην Αρχαία Ολυμπία.

Μερικά χρόνια αργότερα, ίσως κάποια απ' αυτά τα παιδιά, να δείχνουν με περηφάνια τα δικά τους έπαθλα και μετάλλια.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ

Τα σύννεφα διαλύονται, σταματάει η βροχή. Ο ουρανός του Διδυμοτείχου ξαναγίνεται γαλανός. Με ξεναγό μας τον Νέστορα Κυρούδη, ξεκινάμε να γνωρίσουμε την πόλη και τους ανθρώπους της. Που, σαν τα σαλιγκάρια μετά τη βροχή, έχουν βγει και λιάζονται στις πλατείες και στους δρόμους.

Πρώτος σταθμός το Λαογραφικό Μουσείο Διδυμοτείχου, στην γωνία των οδών Κολοκοτρώνη και Βατάτση. Είναι το αρχοντικό της οικογένειας **Χατζηρβασάνη**, ένα τετραώροφο νεοκλασικό,

χτισμένο το 1900. Το οίκημα αγοράστηκε το 1973 από το Υπουργείο Πολιτισμού και παραχωρήθηκε στον Μορφωτικό Σύλλογο «Λαογραφικό Μουσείο Διδυμοτείχου».

Άριστα ανακαινισμένο το οίκημα, φιλοξενεί μια συλλογή αξιολογώτατων εκθεμάτων. Μας υποδέχεται η Πρόεδρος του Συλλόγου **Χρυσούλα Κυρούδη**.

Η περιήγησή μας αρχίζει από τον χώρο του υπογείου. Εκτίθενται εδώ πολλά αγροτικά εργαλεία και εργαστήρια παραδοσιακών επαγγελμάτων: τσαγκάρηδων, σιδηρουργών, ραφτάδων και τυπογράφων. Σημαντική θέση καταλαμβάνουν

Μερικά από τα εκθέματα του Λαογραφικού Μουσείου Διδυμοτείχου. Ανάμεσά τους η παλαιότερη σωζόμενη τυπογραφική μηχανή.

τα πελώρια πύλινα πιθάρια, οι γραφικές ζυγαριές αλλά κι ένας χάλκινος άμβυκας για την απόσταση ρακής.

Στον χώρο του ισογείου συναντάμε θεματικές ενότητες με τον γάμο στη Θράκη, με συλλογές νομισμάτων και γυναικείων κοσμημάτων και μια αναπαράσταση παραδοσιακού θρακιώτικου σπιτιού. Σημαντικά είναι δυο αναθηματικά ανάγλυφα, του 4ου αιώνα μ.Χ. Απεικονίζουν τον **Θράκα Ιππέα**, που λατρεύτηκε ως θεός του κυνηγιού και φύλακας των ψυχών.

Μια στριφογυριστή ξύλινη σκάλα, μας οδηγεί στον πρώτο όροφο, με τις θεματικές

ενότητες της γεωργίας, κτηνοτροφίας, κλωστοϋφαντουργίας και καλαθοπλεκτικής. Γραφική είναι και η εικόνα ενός παλιού μπακάλικου του Διδυμοτείχου.

Η περιδιάβασή μας τερματίζεται στη σοφίτα. Είναι ένας όμορφος χώρος, με γυναικείες στολές και αναπαράσταση σπιτιού του Διδυμοτείχου. Από μια μυστική πορτούλα βγαίνουμε στην ταράτσα του κτιρίου. Αποκαλύπτεται μια πανοραμική εικόνα με τα δύο εμβληματικά θρησκευτικά μνημεία της πόλης: την **Παναγία Ελευθερώτρια της Ορθοδοξίας** και το μουσουλμανικό **Μεγάλο Τέμενος του Βαγιαζήτ**.

« ΧΩΡΟΣ ΤΕΧΝΗΣ «ΗΔΥ ΤΕΧΝΩΝ»

Αρχίζουμε ν' ανηφορίζουμε προς το Κάστρο. Λίγα λεπτά μετά φτάνουμε στην οδό **Θεοφίλου**. Εδώ το βλέμμα μας επικεντρώνεται στον τοίχο ενός σπιτιού. Δεν είναι ένας τοίχος συνηθισμένος αλλά καθολικά επενδυμένος με ομοιόμορφες σανίδες.

- Η οικία ανήκε αρχικά σε μια εβραϊκή οικογένεια του Διδυμοτείχου, μας εξηγεί ο **Γιάννης Σαρσάκης**. Αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα ξυλεπένδυτου σπιτιού, από τα ελάχιστα που έχουν σήμερα απομείνει. Ειν' ένας ιδιαίτερος τύπος αρχιτεκτονικής, που τον συναντάμε σε όλη την Ανατολική Θράκη.

Στο εσωτερικό του σπιτιού, μας εντυπωσιάζει ο ζωγραφικός διάκοσμος των δωματίων, που συγγενεύει με τον αντίστοιχο των οικιών της Αδριανουπόλεως, του περασμένου αιώνα. Την αύρα του παρελθόντος συντηρούν ακόμη τα ποικίλα έπιπλα εποχής. Η έκπληξη, ωστόσο, προέρχεται από το υπόγειο. Εδώ κυριαρχεί ένα πηγάδι, λαξευμένο σε μονοκόμματο βράχο, με το απίστευτο βάθος των 12 μέτρων!

Περνάμε στον πολυχώρο τέχνης και πολιτισμού «**ΗΔΥ ΤΕΧΝΩΝ**». Εδώ ζουν και εργάζονται ο ζωγράφος-αγιογράφος **Γιάννης Σαρσάκης** και η ζωγράφος-χαρακτρια **Γεωργία Νταλαγιώργου**. Στον χώρο λειτουργεί παιδικό εργαστήριο ζωγραφικής και άλλων εικαστικών δραστηριοτήτων, ενώ παράλληλα διδάσκονται σε ομάδες ενηλίκων ζωγραφική, αγιογραφία και ψηφιδωτό. Επιπλέον ο χώρος διατίθεται για παρουσιάσεις βιβλίων και εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας και γλυπτικής.

ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΧΡΙΣΤΙΔΗΣ

Ακριβώς απέναντι από το «Ηδύ Τεχνών» βρίσκεται ένα μικρό τζαμί, για τις θρησκευτικές ανάγκες των μουσουλμάνων της πόλης. Πιο πάνω, δεσπόζει ένα γωνιακό σπίτι, ιδιόμορφο και στενό.

- Αν είμαστε τυχεροί, θα συναντήσουμε εδώ μια εμβληματική φυσιογνωμία λέει ο Νέστορας Κυρούδης.

Χτυπάμε ελαφρά. Μισανοίγει η πόρτα.

Ο ζωγράφος-αγιογράφος Γιάννης Σαρσάκης, μπροστά στον ξυλεπένδυτο τοίχο του εργαστηρίου-σπιτιού του. Ο Πολυχώρος «ΗΔΥ ΤΕΧΝΩΝ» είναι ένα αληθινό εργαστήριο τέχνης και πολιτισμού για μεγάλους και μικρούς

Προβάλλει ένας άντρας με βλέμμα επιφυλακτικό. Ο Νέστορας του μιλάει κι ο άνθρωπος τον αναγνωρίζει, ανοίγει διάπλατα την πόρτα. Μπαίνουμε σ' ένα ισόγειο μικρομάγαζο.

- Αυτός είναι ο αγαπητός μας **Πασχάλης Χρηστίδης**, λέει ο Νέστορας, *έφηβος ακόμη*.

- *Ναι, έφηβος 90 ετών και 34 ημερών*.

- *Μου επιτρέπετε να σας φωτογραφίσω; τον ρωτάει ο Νίκος.*

- *Και βέβαια μπορείς. Τα τελευταία χρόνια μ'*

ανακάλυψαν πολλοί, μ' έκαναν διάσημο.

Περιφέρουμε το βλέμμα στο μικρομάγαζο. Ραφτάδικο ήταν κάποτε, στρατιωτικό. Πειστήρια είναι τα πηλίκια και οι στρατιωτικές στολές που κρέμονται εδώ κι εκεί. Εδώ δούλεψε από το 1950 ως στρατιωτικός ράφτης ο κυρ-Πασχάλης. Τον μικροσκοπικό χώρο γεμίζουν πάμπολλα ετερόκλητα αντικείμενα και φωτογραφίες, κατάσπαρτες παντού. Ο χώρος μοιάζει μ' ένα υποτυπώδες μουσείο, που κάθε γωνιά

του αποπνέει παρελθόν.

Από πατέρα Κωνσταντινοπολίτη και μητέρα από το Διδυμότειχο, ο κυρ-Πασχάλης γεννήθηκε το 1923. Μετά το Δημοτικό πέρασε μερικά χρόνια βόσκο-ντας γιδοπρόβατα. Για να μην πλύττει στις ώρες της μοναξιάς του, ξεκίνησε να φτιά-χνει γκάζιντες και φλογέρες. Πολύ γρήγορα, τα δύο αυτά παραδοσιακά όργανα δεν είχαν από τον νεαρό βοσκό κανένα μυστικό. Που εξελίχθηκε σε βιρτουόζο οργανοπαίχτη και,

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ

Η εμβληματική φυσιογνωμία του Πασχάλη Χριστιδή με την αγαπημένη του γκάζιντα. Έφηβος 90 ετών, μας δείχνει τις στρατιωτικές στολές που κατασκεύαζε στο ραφτάδικό του από το 1950!

φυσικά, κατασκευαστή. Του ζητάμε να μας παίξει λίγη γκάζιντα. Δεν αρνείται να γλυκάνει την ακοή μας.

Τον αποχαιρετάμε: «να τα κατοστήσεις κυρ-Πασχάλη. Να σε ξανάβρουμε γερό και δυνατό».

Παίρνουμε έναν απότομο ανήφορο στρωμένο με κυβόλιθους. Λίγο πιο πάνω συναντάμε την οδό **Αθηνάς**. Ο αριθμός 2 ανήκει σ' ένα μεγάλο σπίτι, το υπέρθυρο του οποίου φέρει ωραία ζωγραφική παράσταση και χρονολογία **1893**. Ένα άλλο χαρακτηριστικό της γειτονιάς είναι ο ογκώδης πέτρινος πύργος με το παλιό ρολόι.

Η ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Προχωρημένο μεσημέρι. Μια στάση είναι απαραίτητη. Καλωσορίζουμε στη συντροφιά μας τον γιατρό **Βασίλη Βαργιαμίδη**.

- Πού θα ξαποστάσουμε Βασίλη;

- Ξέρω ένα ταβερνάκι ταπεινό, χωρίς πολυτέλειες αλλά καλό.

Ξεκινάμε για τα Βόρεια του Διδυμοτείου, φτάνουμε στην περιοχή «Τσαΐρια». Εκεί, κοντά στην μουσουλμανική γειτονιά, βρίσκουμε το ταβερνείο του **Χρήστου Δελιντζή**, κοντά στο τσαγκαράδικο του αδελφού του, **Θόδωρου Δελιντζή**. Λιτός ο χώρος, με φωτεινή τζαμαρία, θυμίζει περισσότερο καφενείο. Αρκετοί οι θαμώνες, αποκλειστικά άντρες. Βροντόφωνοι, χωρατατζήδες,

Μικρή στάση στο γραφικό ταβερνείο.

πρόσχαροι άνθρωποι, μας χαιρετάνε μ' εγκαρδιότητα. Τα μεζεδάκια είναι θαυμάσια και οι μερίδες αντρικές: σουβλάκι μοσχαρίσιο (όχι το συνηθισμένο χοιρινό), νοστιμώτατα κεφτεδάκια και μαλακό ντόπιο τυρί. Τα συνοδεύουμε με τσίπουρο Ρακιντζή.

Η ζέστη απ' την ξυλόσομπα, το οινόπνευμα, κι ο καπνός φέρνουν γλυκιά χαλάρωση, που λίγο απέχει από τη νύστα. Η μέρα, ωστόσο, δεν έχει τελειώσει ακόμη. Βγαίνουμε και πάλι στο ψυχρό αεράκι του Φλεβάρη. Κινούμαστε περιμετρικά του απότομου λόφου του «**Καλέ**», με το βυζαντινό κάστρο της πόλης. Στα ΒΔ, συναντάμε το μεταβυζαντινό ναύδριο της **Αγίας Μαρίας**, του **1838**. Σύμφωνα με τον Αρχαιολόγο **Αθανάσιο Γουρίδη** (1) «...η θαυματουργός δράση της Αγίας Μαρίας συνδέεται με μικρή κυκλική, λαξευτή δεξαμενή. Σε δέντρο, στην αυλή αλλά και στα κιγκλιδώματα της περιφραγξης, προσέδεναν οι ασθενείς τεμάχια ή κλωστές των ρούχων τους με την προσδοκία της θαυματουργού ίασης, σε ένα διαδεδομένο στα Βαλκάνια έθιμο, παγανιστικής προέλευσης».

Περνάμε την γέφυρα του Ερυθροπόταμου στο δυτικό τμήμα της πόλης και ανηφορίζουμε τον λόφο, όπου είναι συγκεντρωμένα διάφορα νεκροταφεία. Στην κορυφή του λόφου το πευκόδασος είναι ένας πολύ δημοφιλής χώρος αναψυχής ιδιαίτερα την Πρωτομαγιά. Κατηφορίζουμε για λίγο και φτάνουμε πάνω από την τεχνητή λίμνη **Τσίγλα**, έναν ταμιευτήρα με μεγάλες ποσότητες νερού.

Η μέρα πλησιάζει στο τέλος της. Ήδη κάποια φωτάκια λαμπυρίζουν αδύναμα στην πόλη Στην παραποτάμια οδό Αριστοτέλους συναντάμε το παμπάλαιο καφεενεδάκι «**Η ΑΥΓΗ**», του **Θανάση Χαρίτογλου**, καφετζή τρίτης γενιάς. Το καφενείο πρωτάνοιξε ο παππούς του Θανάση, πάνω από 100 χρόνια πριν. Ο χώρος είναι ελκυστικός στην απλότητά του, με την αναμμένη ξυλόσομπα και λιγοστά παλιά αντικείμενα. Ανάμεσά τους μια γκαζόλαμπα κι ένα χειροποίητο ξύλινο ραφάκι με θηκούλες για τις τράπουλες των θαμώνων. Ένα σκηνικό γοητευτικό, μιας άλλης εποχής.

Όρες ανεμελιάς στην μουσουλμανική γειτονιά. Η κρίση ελάχιστη επίδραση έχει εδώ.

- Απόψε είστε δικοί μου καλεσμένοι, λέει αργότερα ο Νέστορας Κυρούδης.

Βγαίνουμε νότια της πόλης και σ' ελάχιστα λεπτά φτάνουμε στο μικροχώρι των **Ψαθάδων**. Στην πλατεία του χωριού καπνίζει η καμινάδα απ' τα «**Καλύβια**». Είναι το ταβερνάκι με την όμορφη ατμόσφαιρα και την νοστιμωτάτη σπεσιαλιτέ του, τον «**καβουρμά**». Εξίσου υπέροχα είναι τα ντόπια κρέατα, καθώς και το χύμα μπρούσκο κρασί.

Αργά το βράδυ επιστρέφουμε στο ξενοδοχείο «**Πλωτίνη**». Το καθιστικό του εξακολουθεί να έχει ζωή. Είναι η ώρα της χαλάρωσης με τη συντροφιά κάποιου ποτού. Αφήνουμε το βλέμμα να πλανηθεί έξω από την μεγάλη τζαμαρία, στην αστροφεγγιά του ουρανού.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΤΕΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ

- Ναι, σήμερα το ποτάμι είναι ειδυλλιακό, λέει χαρούμενος ο Νίκος. Θα να το φωτογραφίσω

ηλιόλουστο και αστραφερό.

Πριν προλάβουμε να πιούμε τον καφέ μας, ο Ερυθροπόταμος χάνεται απ' το βλέμμα μας. Μια απίστευτα πυκνή ομίχλη έχει ορθώσει ένα φράγμα γκριζωπό και αδιαπέραστο. Είναι ένα φαινόμενο διόλου παράδοξο τούτη την εποχή.

- Δεν πειράζει, δεν τον κρατώ τον Ερυθροπόταμο κακία, λέει με μπόλικη δόση μεγαλοψυχίας ο Νίκος. Θα τον φωτογραφίσω με τις ομίχλες του, ατμοσφαιρικό και ρομαντικό.

Στη γέφυρα του Ερυθροπόταμου, λοιπόν, αρχίζει η μέρα μας και πάλι. Το σκηνικό είναι υπέροχο, θυμίζει μυστηριακό ποτάμι σε χειμωνιάτικη πόλη της κεντρικής Ευρώπης. Το κέντρο του Διδυμτείχου, ωστόσο, είναι μια πόλη θορυβώδης, συνωστισμένη, και ολοζώντανη.

Όχι τυχαία. Σήμερα είναι το καθιερωμένο παζάρι της Τρίτης. Που συγκεντρώνει

(1) «Τα θρησκευτικά Μνημεία της Ιεράς Μητροπόλεως Διδυμτείχου, Ορεστιάδος, και Σουφλίου», Διδυμότειχο 2010

Το παζάρι της Τρίτης, μπροστά στην πλατεία του Μεγάλου Τέμενος.

ανθρώπους και εμπορεύματα από την πόλη και τη γύρω περιοχή. Το παζάρι γίνεται στην κεντρική πλατεία, μπροστά στο Μεγάλο Τέμενος. Που επιβάλλεται με τον όγκο και την άριστη τοιχοποιία από λαξευτές πέτρες, μεγάλες και μικρές.

Εξίσου εντυπωσιακό είναι και το εσωτερικό του μνημείου. Έχουμε το πρόνομο να το επισκεφθούμε χάρη στην ευγενή καλοσύνη των συντηρητών και τεχνιτών και την σχετική άδεια της Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Η φωτογράφιση του εσωτερικού δεν είναι επιτρεπτή, γιατί είναι σε εξέλιξη εκτεταμένες εργασίες αποκατάστασης. Επιφυλασσόμαστε για μια πλήρη παρουσίαση όταν, μετά την ανάπλασή του, το μνημείο

θα είναι και πάλι επισκέψιμο. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο Νέστορας Κυρούδης: «το Μεγάλο Τέμενος, από μόνο του μπορεί να αποτελέσει αιτία κοσμοσυρροής στο Διδυμότειχο για ημεδαπούς και αλλοδαπούς».

Ποια είναι όμως η ιστορική και αρχιτεκτονική ταυτότητα του μνημείου; Αξίζει έστω και συνοπτική, η περιγραφή από τον Αρχαιολόγο Αθανάσιο Γουρίδη (2):

«Σύμφωνα με την παράδοση το τέμενος αρχίζει να κτίζεται στα τέλη του 14ου αιώνα από το σουλτάνο Βαγιαζήτ Α' τον Γιλντιρίμ (Κεραυνό).

(2) «*Διδυμότειχο, μια άγνωστη πρωτεύουσα*» Κομοτηνή 2006

Το κτίσμα είναι σχεδόν τετράγωνο σε κάτοψη, με μέσες εξωτερικές διαστάσεις 32.40 X 30.20 μέτρα. Οι τοίχοι έχουν πάχος μεγαλύτερο των 2.10 μέτρων, ενώ οι τέσσερις ογκώδεις πεσοοί (3) στο εσωτερικό του έχουν πάχος περί τα 2 μέτρα. Το εξωτερικό εμβαδόν είναι σχεδόν ένα στρέμμα (0.985 του στρέμματος) και γι' αυτό χρησιμοποιούνταν ως μονάδα μέτρησης των χωραφιών της περιοχής.

Επάνω στους πεσοούς και τους τέσσερις περιμετρικούς τοίχους εδράστηκε μια τεράστια ξύλινη πυραμιδοειδής στέγη, με κλίση μεγαλύτερη του 75%, που επικαλύφθηκε με χοντρά φύλλα μολύβδου, αρχικού πάχους 5 χιλιοστών. Τα φύλλα αυτά τοποθετήθηκαν δίχως καρφιά, μόνο με το επιδέξιο δίπλωμα των άκρων τους επάνω σε ειδικό στρώμα αργιλικής λάσπης με άχυρα και κοπριά, το οποίο εξασφάλιζε πρόσφυση και στεγανότητα. Το στατικό και κατασκευαστικό σύστημα της

Κόσμος πάει κι έρχεται στο παζάρι. Ο πιτσιρικούλης σπρώχνει το καροτσάκι.

*Απέναντι; Μεγάλο Τέμενος και Παναγία
Ελευθεώτρια.*

ξύλινης στέγης αποτελεί ένα επίτευγμα της μηχανικής.

Στα 1912, οι Βούλγαροι μετέτρεψαν το Τέμενος σε ναό, αφιερωμένο στον Άγιο Γεώργιο. Κατά τον μεσοπόλεμο το κτίριο πωλήθηκε από τη μουσουλμανική κοινότητα σε ιδιώτη. Σήμερα αποτελεί μνημείο πολιτισμού, το οποίο προστατεύεται από το ελληνικό κράτος».

Αρχίζουμε να περιδιαβαίνουμε τους χώρους της πλατείας όπου γίνεται το παζάρι. Επικρατεί η ίδια χαρούμενη ατμόσφαιρα, που συναντάμε σε κάθε ανάλογη λαϊκή αγορά. Ποικίλα ζαρζαβατικά, όσπρια και φρούτα, ολόφρεσκα ψάρια από τα νερά του Θρακικού.

Κάθε πωλητής προσπαθεί να επινοήσει τον ελκυστικότερο τρόπο για να συγκεντρώσει πελατεία, να πουλήσει την πραγματεία του. Πάντα όμως μέσα στα πλαίσια της ευπρέπειας και του σεβασμού του αγοραστή.

Να κι ένα θέαμα ασυνήθιστο. Ένας άνθρωπος που παίζει την γκάιντα του, καθισμένος σε καροτσάκι. Δεν είναι μόνος του. Ένα πιτσιρικούλης, που από πολύ μικρός έχει μπει στα βάσανα της ζωής, τον βοηθάει στην μετακίνησή του σπρώχνοντας με τ' αδύνατα χεράκια του, πού και πού το καροτσάκι. Καθώς τον φωτογραφίζουμε, μας χαρίζει ένα αδιόρατο χαμόγελο...

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ, ΟΡΕΣΤΙΑΔΟΣ ΚΑΙ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

- Ο Μητροπολίτης μας είναι νέος άνθρωπος, με πολύ προοδευτικό και ανοιχτό μυαλό, λέει ο Νέστορας Κυρούδης. Πιστεύω πως θα σας ενδιέφερε μια συνάντηση μαζί του.

Η πρωτοβουλία του Νέστορα γίνεται δεκτή με μεγάλη ικανοποίηση. Θεωρούμε πολύ σημαντικό να γνωρίσουμε τον

(3) Τετράγωνοι κίονες πάνω στους οποίους στηρίζονται οι αψίδες ενός θόλου.

Ιεράρχη της πιο ακριτικής Μητρόπολης της ελληνικής επικράτειας.

Ο Σεβασμιώτατος κ. Δαμασκηνός μάς υποδέχεται στο Μητροπολιτικό Μέγαρο, που δεσπόζει στον λόφο του Καλέ. Η εγκαρδιότητα και προσήνειά του κερδίζουν την ψυχή μας από την πρώτη στιγμή. Εξάλλου, η ανεπιτήδευτη απλότητά του καταργεί αυτόματα τις όποιες αποστάσεις και μας δημιουργεί συναισθήματα βαθειάς εκτίμησης και εμπιστοσύνης.

Ο χρόνος με τον Σεβασμιώτατο κυλάει αβίαστα και ευχάριστα, η συζήτηση μαζί του μας εισάγει στις ιδιαιτερότητες του τόπου, που βρίσκεται «**σ' ένα σταυροδρόμι ηπείρων, πολιτισμών, λαών και θρησκειών**». Αυτό ακριβώς αναφέρει ο Σεβασμιώτατος στον πρόλογο της Επετηρίδας με τον τίτλο «ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ», που ξεκίνησε το 2010 να εκδίδεται με πρωτοβουλία της Ιεράς Μητροπόλεως και αποτελεί μια ρηξικέλευθη εκδοτική προσπάθεια στα εκκλησιαστικά δρώμενα. Στα δυο τεύχη της Επετηρίδας, των ετών **2010** και **2011**, θαυμάζουμε την άψογη ποιότητα της εκτύπωσης, και την εξαιρετικά σημαντική ύλη από την πρώτη ως την τελευταία σελίδα.

Είναι ένα έργο διαχρονικής αξίας για κάθε ιστοριοδίφη και άνθρωπο του πνεύματος, όχι μόνον του Έβρου αλλά και ολόκληρης της Ελλάδας. Αναφέρουμε ενδεικτικά τους τίτλους κάποιων άρθρων που φέρουν την υπογραφή μιας πλειάδας επιστημόνων και ερευνητών, όπως: «**Διδυμότειχο, Η παραμεθόρια πόλη των κάστρων και των θρύλων**», από τον Δρ. Αρχαιολόγο **Αθανάσιο Γουρίδη**, «**Αδριανούπολη στο κέντρο της Θράκης**», από τον φιλόλογο καθηγητή **Δημήτριο Κινημά**, «**Το μετάξι στο Σουφλί**», από τον Μεταξοπαραγωγό **Γεώργιο Τσιακίρη**, «**Οι μειονότητες που ζούσαν και ζουν στο Διδυμότειχο**», από την εκπαιδευτική **Αγγελική Σακελλαρίου**, «**Η παιδεία στη Θράκη κατά το Β' μισό του 19ου αιώνα**», από τον **Κωνσταντίνο Βακαλόπουλο**, οι «**Εκκλησιαστικές σχέσεις Δωδεκανήσου και Θράκης κατά την Τουρκοκρατία**» από τον Αρχιμανδρίτη **Ναυκράτιο Τσουλκανάκη**, «**Η**

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Διδυμοτείου, Ορεστιάδος και Σουφλίου κ. Δαμασκηνός. Βαθεία πνευματικότητα αλλά και έφεση στην τεχνολογία με την συνδρομή του π. Νικόδημου

ανασκαφική έρευνα της Πλωτινόπολης» από τον Αρχαιολόγο **Ματθαίο Κουτσουμανή**, το «**Χρονικό Ενθρονίσεως Μητροπολίτου Διδυμοτείου, Ορεστιάδος και Σουφλίου κ. Δαμασκηνού**», την 19η Νοεμβρίου **2009** στον Ιερό ναό Παναγίας της Ελευθερώτριας στο Διδυμότειχο και πάμπολλα άλλα ακόμη σημαντικά άρθρα, των οποίων η απαρίθμηση ίσως θα ήταν κουραστική για τον αναγνώστη.

Ευχή δική μας είναι, αυτή η εξαιρετική προσπάθεια της Ιεράς Μητροπόλεως Διδυμοτείου, Θράκης και Σουφλίου να βρει όσο το δυνατόν περισσότερους μιμητές και στις υπόλοιπες Μητροπόλεις της Εκκλησίας της Ελλάδος.

*Επάνω: Υγρό, χειμωνιάτικο Διδυμότειχο, πάνω από τον λόφο του Καλέ.
Δεξιά: Ο π. Νικόδημος, μπροστά από τον τρούλλο του Σωτήρος Χριστού.*

ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΙΝΟΝΤΑΣ ΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

Ο Σεβασμιώτατος μας κατευοδώνει με ευχές για τη συνέχιση του έργου μας. Παράλληλα φροντίζει να μας εξασφαλίσει, ως ξεναγό στην περιήγησή μας, τον **π. Νικόδημο**.

Δίπλα στο μητροπολιτικό μέγαρο, και σε απόσταση μόλις 10 μέτρων από το βυζαντινό τείχος, συναντάμε τον –πάλαι ποτέ– μητροπολιτικό ναό του **Αγίου Αθανασίου**. Είναι χτισμένος το **1834**, στη θέση της βυζαντινής μονής της Παναγίας Οδηγήτριας. Ο ναός είναι τρίκλιτη βασιλική με διαστάσεις 28,50 X 15 μέτρα. Το ξυλόγλυπτο τέμπλο είναι θαυμάσιο, με παλιές φορητές εικόνες. Το κατώτερο τμήμα κοσμούν ωραίοι πίνακες, που απεικονίζουν παραστάσεις που συναντάμε σε κοσμικές τοιχογραφίες αρχοντικών της εποχής

Μοναδικό είναι κατά τον Γουρίδη (4), το βυζαντινό ταφικό κτίσμα βορείως του Αγίου Αθανασίου, από το πρώτο μισό του 14^{ου} αιώνα. Το κτίριο είναι εξαιρετικά

επίμκρες, με μήκος πλέον των 17 και εύρος μόλις 2.06 μέτρων. Κατά τον αρχαιολόγο το συγκρότημα ταυτίζεται με την πατριαρχική μονή της Θεοτόκου Οδηγήτριας. Το λιθόκτιστο δάπεδο του κυρίως ναού κρύβει τρεις υπόγειες καμαροσκέπαστες ταφικές κρύπτες, που απέδωσαν άφθονα σπαράγματα υστεροβυζαντινών και μεταβυζαντινών τοιχογραφιών. Ξεχωρίζουν δύο, μοναδικές παγκοσμίως παραστάσεις, ένθρονων αυτοκρατόρων του βυζαντίου.

Θα μπορούσαν να είναι οι δύο **Παλαιολόγοι**, που έφεραν ονόματα αγγέλων, οι **Μιχαήλ Η' και Θ'**.

Δύο αποθηκευτικοί χώροι, λαξευμένοι, στον βράχο, χρησιμοποιήθηκαν και ως δεσμωτήρια. Από αυτούς ο ένας θεωρείται –λανθασμένα– ως «φυλακή του **Καρόλου του 12^{ου}**, βασιλέως της Σουηδίας», του περίφημου ηγεμόνα που σφράγισε την ιστορία της Ευρώπης κατά τις αρχές του 18^{ου} αιώνα.

(4) Αθ. Γουρίδης, «Διδυμότειχο, μια άγνωστη πρωτεύουσα»

Το βυζαντινό ξωκκλήσι της Αγίας Αικατερίνης, από τα μέσα του 14ου αιώνα.

Συνοδευόμενοι από τον πατέρα Νικόδημο συναντάμε επάνω από τις «**Καλέπορτες**» της Αγοράς, τον ναό του **Σωτήρος Χριστού**. Οι εξωτερικές του διαστάσεις είναι 20,20 X 12,50 μέτρα.

Είναι χτισμένος στα 1846-48 στο χώρο παλαιού μοναστηριού. Ο ναός είναι τρίκλιτος, με διπλή κιονοστοιχία από λίθινους κίονες οι οποίοι φέρουν την βαριά ανωδομή. Η ανωδομή αυτή δεν αποτελείται από ξύλινη στέγη αλλά από ιδιαίτερα βαριές λίθινες καμάρες. Το κωδωνοστάσιο είναι κτισμένο επάνω στον γειτονικό βυζαντινό πύργο. Ανεγέρθηκε το 1873 και ανακατασκευάστηκε το 1894.

Μέσα στο ναό βρίσκονται δύο εικόνες, κειμήλια μοναδικής σημασίας. Η πρώτη, είναι μια βυζαντινή λιτανευτική **αμφίγραπτη εικόνα**. Στη μία της όψης απεικονίζεται η αριστοκρατούσα Βρεφοκρατούσα στον τύπο της Οδηγήτριας. Στην άλλη όψη αναπτύσσεται η Σταύρωση με τον Ιησού, τον Ιωάννη και την Θεοτόκο.

Η δεύτερη εικόνα είναι η **δεσποτική του Σωτήρα Χριστού**, για την οποία η

παράδοση αναφέρει, ότι ιστορήθηκε από τον Ευαγγελιστή Λουκά. Δυστυχώς, έχει καλυφθεί σχεδόν ολόκληρη από αργυρή επένδυση. Η άποψη του Αθαν. Γουρίδη είναι, ότι πρόκειται για έργο ρωσικής προέλευσης, από τα μέσα του 14^{ου} αιώνα και τη Σχολή της Μόσχας. Οι δύο εικόνες είναι, κατά την παράδοση θαυματουργές.

Ανηφορίζουμε ανάμεσα σε πεύκα την λιθόστρωτη οδό **Φρουρίου**. Σ' ελάχιστα λεπτά φτάνουμε στα ψηλώματα του λόφου, στην **Αγία Αικατερίνη**. Είναι ένα μικρό, μονόχωρο ναύδριο με εξωτερικές διαστάσεις μόλις 8,75 X 4,85 μέτρα. Από το βυζαντινό κτίσμα σώζονται ο βόρειος, ο δυτικός και τα κάτω τμήματα του ανατολικού και του νότιου τοίχου. Το ναύδριο, στην μορφή που σώζεται, χρονολογείται λίγο πριν από τα μέσα του **14^{ου} αιώνα**. Κατά την κατασκευή του δημοτικού υδραγωγείου στα 1930 βρέθηκαν στον περιβάλλοντα χώρο του ναυδρίου λαξευμένοι τάφοι με λείψανα ιδιαίτερα υψηλόσωμων ανθρώπων. Σ' ένα από τους τάφους βρέθηκαν χρυσά σκουλαρίκια, δείγμα αριστοκρατικής ταφής.

ΜΙΑ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Για την ονομασία του Διδυμοτείχου υπάρχει μια τοπική, παμπάλαια παράδοση:

Δύο αδέρφια έκτιζαν το κάστρο, χωριστά ο καθένας σε αντικριστούς λόφους και κατευθύνονταν ο ένας προς τον άλλο. Όταν ολοκλήρωσαν τα δίδυμα φρούρια και συναντήθηκαν ήταν πια γέροντες με μακριές γενειάδες, έτσι που μόλις αναγνώρισε ο ένας τον άλλο. Πιθανότατα η ετυμολογική προέλευση του ονόματος παραπέμπει στο σχήμα της πόλης: το Διδυμότειχο θα πρέπει να εννοηθεί ως **διδυμάρικο κάστρο**, δηλαδή, όχι διπλά τείχη που περιβάλλουν μια θέση αλλά **«διπλούν φρούριο»**. Αρχαιολογικά ευρήματα ενισχύουν την άποψη αυτή. Επίσης, ισχυρά μεταχριστιανικά τείχη, πάχους έως 2,70μ. τα οποία βρέθηκαν στα ΒΔ της Πλωτινόπολης και άλλα, κοντά στον Ερυθροπόταμο οδηγούν στην υπόθεση περί ύπαρξης ενδιάμεσων τειχών. Η συρροή σημαντικών ευρημάτων οδήγησε στην αναμφισβήτητη πλέον, τελική τοποθέτηση

της Πλωτινόπολης στον **Λόφο της Αγίας Πέτρας**, τον έναν από τους «δίδυμους» λόφους του Διδυμοτείχου, στο ΝΑ άκρο της σημερινής πόλης.

Ως προς τον λόφο με το κάστρο, τον **Λόφο του Καλέ**, αποτελεί μαλακό κοραλλιογενή ασβεστόλιθο, σχηματισμένο κατά την τριτογενή περίοδο, δηλαδή περίπου 40 εκατομμύρια χρόνια πριν. Ο βράχος είναι μαλακός και εύκολος προς επεξεργασία και χαρακτηρίζεται από τις πολλές ρωγμές, τη γρήγορη διάβρωση από το νερό και τα πολλά κοραλλιογενή απολιθώματα. Η κορυφή του Καλέ φτάνει τα **107** μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Απέναντί του και στα ΝΑ, ο λόφος της Αγίας Πέτρας είναι απόκρημνος στα Δ και Ν αλλά εξαιρετικά ομαλός στις άλλες δύο πλευρές. Το υψόμετρό του είναι **56** μέτρα πάνω από την θάλασσα.

Για το προϊστορικό παρελθόν του Διδυμοτείχου θα λέγαμε, πολύ συνοπτικά, ότι από τα ανασκαφικά δεδομένα μπορούμε να δεχτούμε την ύπαρξη ενός ακμαίου αγροτικού οικισμού στον χαμηλό γήλοφο

Τμήμα από τα «υπόσκαφα». Χαμηλά ο Ερυθροπόταμος.

της Αγίας Πέτρας, ήδη από τους νεολιθικούς χρόνους. Αλλά και στον λόφο του Καλέ το πλήθος των αντικειμένων που έχουν βρεθεί, όπως εγχάρακτα όστρακα κεραμικής και λίθινα εργαλεία, φολίδες, λεπίδες, μικροί πελέκει και σμίλες, αναδεικνύουν ως ιδιαιτέρως πιθανή την ύπαρξη οικισμού κατά την νεολιθική περίοδο. Στον λόφο του Καλέ, επίσης, κατά τα έτη 1989-1991 αποκαλύφθηκαν ανασκαφικά στρώματα από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (11^{ος}-7^{ος} αι. π.χ)

Αντιθέτως, τα ευρήματα που μπορούν να χρονολογηθούν στην κλασική αρχαιότητα (7^{ος}-4^{ος} αι. π.χ.) είναι ελάχιστα μέχρι στιγμής.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

«**Ακρίτα των κάστρων**» ονομάζει ο **Γιάννης Γκίκας** τον Καλέ του Διδυμοτείχου (5), που επισκέφθηκε μέρα Χριστουγέννων, στα τέλη της δεκαετίας του 70. Κι αφού αναφέρει πολλά και γλαφυρά για τον τόπο και την ιστορία του, σημειώνει:

«Έφερα μια βόλτα τον Καλέ και μ' έπιασε θλίψη για την ερήμωσή του. Κάτι θα μπορούσε να γίνει, ώστε ο ακρίτας αυτός των κάστρων μας να αναστηλωθεί όπου πρέπει και να συγκρατηθούν τα τειχιά του από την κατάρρευση. Στην κορφή του Καλέ, είναι στημένη η Ελληνική σημαία. Εδώ πάνω, λένε, ήταν τα βυζαντινά παλάτια και τα τούρκικα σαράγια. Από τούτο το πλατύ ψήλωμα, που' ναι σα μεγάλο μπαλκόνι, βλέπεις τα δικά μας φυλάκια και τα τούρκικα αγνάντια. Κάτω, στα πόδια σου, η πόλη με τις κεραμιδοσκεπαστες κόκκινες στέγες και με τις πολυκατοικίες, που αρχίζουν να ξεφουτρώνουν μια-μια, σε διάφορα σημεία. Κι ο «Κιζιλ Ντερέ», ο Ερυθροπόταμος, που πάει να συναντήσει τον Έβρο. Σε κανα-δύο ακροποταμιές τον βλέπεις και κάτι μαύρα μακρουλά μονόξυλα. Είναι οι βάρκες που ψαρεύουν στο ποτάμι.»

Δεν φαίνεται ν' άλλαξαν πολλά πράγματα από τότε. Τις ίδιες σχεδόν εικόνες αντικρύζουμε κι εμείς, τρεις δεκαετίες μετά τον Γκίκα. Εδώ στον Καλέ βρισκόμαστε στο κέντρο του βυζαντινού Διδυμοτείχου αφού, σύμφωνα με τον Αθ. Γουρίδη, ο πυρήνας της πόλης, κατά την βυζαντινή περίοδο, ταυτίζεται με το κάστρο.

Εδώ διέμεναν η κυρίαρχη τοπική

αριστοκρατία οι ανώτεροι εκκλησιαστικοί και στρατιωτικοί λειτουργοί και οι εκάστοτε κυβερνώντες. Το εσωτερικό τμήμα του κάστρου, η ακρόπολη, αποτελούσε το τελευταίο πεδίο άμυνας και ταυτόχρονα, περιέκλειε τα ανάκτορα. Έξω από τα τείχη απλωνόταν η «έξω συνοικία», η «έξω ή κάτω πόλις».

Ήταν ο χώρος των κατώτερων τάξεων, των αγροτών, εμπόρων και βιοτεχνών. Ουσιαστικά λοιπόν υπήρχαν δύο πόλεις, από τις οποίες, αυτή του κάστρου εξουσίαζε την έξω. Η τελευταία ήταν απροστάτευτη απέναντι στις εχθρικές απειλές, αφού όχι μόνο δεν ήταν τειχισμένη αλλά ακόμη και η τάφος που την περιέκλειε δημιουργήθηκε από τον Ιωάννη ΣΤ' Καντακουζηνό μόλις στα 1341-1342.

Το κύριο τείχος, δηλαδή το Παλαιοχριστιανικό-Βυζαντινό τείχος, έχει σημαντικό μήκος, το οποίο θα πλησίαζε τα **1400** μέτρα, ενώ το σωζόμενο σήμερα τμήμα του φθάνει τα **1000** μέτρα. Ενισχύεται κάθε 30-80 μέτρα, ανάλογα με το ευπρόσβλητο της περιοχής με πύργους, ενώ στα πλέον αδύνατα σημεία της ανατολικής και δυτικής πλευράς υπάρχει προτείχισμα των ύστερων βυζαντινών χρόνων.

Πολύ συνοπτικά οι σημαντικότερες κατασκευαστικές φάσεις και επεμβάσεις του τείχους είναι οι εξής:

Η Ιουστινιάνεια κατασκευή των μέσων του 6^{ου} αι. μ.χ. που χαρακτηρίζεται από υψηλή ποιότητα και επιμέλεια.

Πρώιμες επισκευές της Ιουστινιάνειας τοικοποιίας, πιθανότατα από τον Λέοντα Ε' τον Ίσαυρο (813-820).

Ισοπέδωση του κάστρου από τον Βούλαρο Τσάρο **Καλογιάννη**, στα **1206**

Επισκευή στο πρώτο μισό του **14^{ου} αιώνα**, με τρόπο αρκετά βιαστικό.

Το **Προτείχισμα**, με την μορφή που σώζεται σήμερα, ανεγέρθηκε στα υστεροβυζαντινά χρόνια, ταυτόχρονα με την επισκευή του τείχους.

Ύστερες παρεμβάσεις. Γύρω στα 1351-52 το κάστρο γνωρίζει νέες επισκευές επί Ιωάννη Ε' Παλαιολόγου ή Ματθαίου Καντακουζηνού.

(5) «**ΚΑΣΤΡΑ ΤΑΞΙΔΙΑ**» **ΤΟΜΟΣ Β'.**

Οι «Πύλες της Γέφυρας»

Τη σημαντικότερη καταστροφή στην ιστορία τους υπέστησαν τα τείχη κατά το σεισμό των **7,7R** της Καλλίπολης στις 14 Σεπτεμβρίου του **1509**. Και παρά τις μεταγενέστερες επεμβάσεις, ποτέ δεν επανήλθαν στην προηγούμενή τους αρτιότητα.

ΟΙ ΠΥΛΕΣ

Οι κύριες εξωτερικές πύλες των τειχών ήταν τρεις:

Πύλες της Αγοράς. Βρίσκονται στο άνω τμήμα της Οδού Δημοκρατίας. Κατά την παράδοση οι πύλες έκλειναν τη νύχτα με κήρυκα. Αυτός καλούσε τον κόσμο να μπει πριν κλείσει η πύλη, αφού δεν άνοιγε κατά τη νύχτα «**υπό καμίαν αιτιολογίαν**». Το τελετουργικό αυτό συνεχιζόταν μέχρι να κατεδαφιστούν οι πύλες, κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα.

Πύλες Ανακτόρων (Σαραϊόπορτες)

Βρίσκονται στο ανατολικό τμήμα των τειχών στη γειτονιά της Αγίας Αικατερίνης. Κατεδαφίστηκαν από τις τουρκικές αρχές στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα και

το υλικό χρησιμοποιήθηκε για την λιθόστρωση των οδών της πόλης

Πύλες της Γέφυρας. Ονομάστηκαν έτσι εξαιτίας της γειννιάσής τους με την μεγάλη γέφυρα του Ερυθροπόταμου. Τις συναντάμε στο ΝΔ άκρο του κάστρου και θαυμάζουμε την εξαιρετική τους κατασκευή. Κτισμένες στο δεύτερο μισό του 14^{ου} αιώνα κατά την πρώιμη οθωμανική περίοδο, με απλή πλινθοπερίκλειστη λιθοδομή και μεγάλους λαξευμένους λίθους ως παραστάδες, οι πύλες ξεχωρίζουν για το οξυκόρυφο διακοσμητικό τυφλό τόξο, το μεγάλο καμπύλο λίθινο υπέρθυρο και τον αβακωτό διάκοσμο, τον οποίο στέφει το τύμπανο επάνω από το άνοιγμα της πύλης.

ΟΙ ΠΥΡΓΟΙ

Το θεαματικότερο χαρακτηριστικό του τείχους είναι οι πάμπολλοι πύργοι, που μας εντυπωσιάζουν με την ποικιλία των μορφών και την ποιότητα της κατασκευής.

Κατά τον Γουρίδη, σήμερα καταμε-

Ατενίζοντας τον κόσμο μέσα από ένα υπόσκαφο.

τρώνται 24, ενώ αρχικά θα υπήρχαν άλλοι 2. Στην Ν και Δ πλευρά είναι τοποθετημένοι σε αραιά διαστήματα, ενώ είναι πιο πυκνοί στην Α-ΒΑ πλευρά, η οποία ήταν και η πλέον ευπρόσβλητη. Σημαντικότεροι πύργοι είναι οι παρακάτω:

Ο Πύργος της Βασιλοπούλας: Είναι ο στρογγυλός πύργος στην ΝΑ γωνία του κάστρου, που πήρε το όνομά του λόγω του θρύλου της αυτοκτονίας της κόρης του αυτοκράτορα από τις επάλξεις του.

Ο Μπαρουτχανές είναι ο τετράγωνος πύργος στα βόρεια του πύργου της βασιλοπούλας. Το όνομά του σημαίνει πυριτιδαποθήκη, λόγω της χρήσης του κατά την ύστερη Τουρκοκρατία.

Ο Πύργος του Χριστού, στα Α, πάνω από την εκκλησία του Σωτήρος Χριστού.

Ο Πύργος του Κορνηνού. Είναι ο τετράγωνος πύργος στο ΒΑ άκρο του φρουρίου γνωστός στους παλαιότερους ως πύργος «Κιχρί».

Ο Ταραπχανές βρίσκεται στα ΝΔ της Αγίας Μαρίας

Το Πεντάζωνο βρίσκεται στα βόρεια

του Καλέ, δίπλα σε παρακλάδι του Ερυθροπόταμου. Ονομάζεται Πεντάζωνο λόγω των πέντε ζωνών πλίνθων που αναπτύσσονται στην εξωτερική παρειά του μεταξύ των λιθόκτιστων διαστημάτων.

ΣΤΑ «ΥΠΟΣΚΑΦΑ» ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Όσο χρόνο κι αν διαθέτει κανείς, πάλι λίγος μοιάζει για μια συστηματική περιήγηση στο κάστρο. Μα και τι να πρωτογράψει κανείς! Το τείχος και οι πύργοι μάς αποκαλύπτουν συνεχώς ποικίλες συναρπαστικές λεπτομέρειες από τις κατασκευαστικές φάσεις των διαφόρων εποχών. Και βέβαια, όταν μας φέρνουν τα βήματά μας στην κορυφή του λόφου, με τα φυλάκια-πολυβολεία, η θέα είναι ανεμπόδιστη παντού.

Ωστόσο, αν κάτι είναι εκπληκτικό και πραγματικά μοναδικό στον Καλέ του Διδυμοτείχου, αυτό είναι τα αναρίθμητα «υπόσκαφα» λαξευμένα στους βράχους και στις πλαγιές. Αναφέρει σχετικά ο Αθ. Γουρίδης: «Ο επισκέπτης ξαφνιάζεται από

Άριστα λαξευμένος βράχος για την ασφαλή υποδοχή μεγάλου πιθαριού. Παρατηρώντας τα υπόσκαφα ανακαλύπτει κανείς πλήθος συναρπαστικών λεπτομερειών.

τον τεράστιο αριθμό των τεχνητών λαξευμένων σπηλαίων που συναντά σε κάθε του βήμα τόσο μέσα στο κάστρο όσο και στις υπώρειές του. Οι λόγοι που οδήγησαν στην ιδιαιτερότητα αυτή δείχνουν να είναι κυρίως δύο: η έλλειψη επαρκούς χώρου κατοικίας και βοηθητικών χώρων, καθώς κατά περιόδους συσσωρεύονταν πολλοί κάτοικοι εντός του περιορισμένου χώρου του κάστρου, αλλά και η σπάνις του ύδατος, η οποία ταλανίζει μέχρι και σήμερα τους κατοίκους της πόλης.

Σε κάτοψη τα υπόσκαφα λαξεύματα και τα αντίστοιχα επ' αυτών κτίσματα δεν είχαν κανονικά σχήματα, συχνά ούτε καν

σχηματίζονταν ευθείες γραμμές, αφού ακολουθούσαν τις ακανονιστικές των βράχων. Αναπτύσσονται διαδοχικοί χώροι, οι οποίοι είτε επικοινωνούσαν μεταξύ τους με λαξευμένες στο βράχο ή πρόσθετες ξύλινες κλίμακες ή χωρίζονταν από στενούς δρομίσκους, επίσης λαξευμένους. Έτσι διαμορφωνόταν ένα σύνολο εξαιρετικά «στενάχωρο», με συνεχόμενους κτιριακούς όγκους και συνήθως, δίχως αύλειους χώρους. Οι ανωδομές των σπιτιών κατασκευάζονταν από ωμές πλίνθους, λίθους και λασποκονίαμα.

Στο χώρο αφθονούν οι λαξεύσεις στα δάπεδα και τα τοιχώματα για την τοποθέτηση πιθαριών μαζί με οπές για το δέσιμο των σχοινιών που τα συγκρατούσαν. Τα πιθάρια αυτά αποθήκευαν υγρά αλλά και στερεά προϊόντα και αποτελούσαν ένα περιουσιακό στοιχείο σημαντικό.

Σχετικά ευρήματα χρονολογούνται στους χρόνους των Κομνηνών ή και ακόμη πρωιμότερα. Επίσης διακρίνονται επιμήκεις βαθιές χαραξίεις-υδρορροές και άλλες κατασκευές για την περισυλλογή των ομβρίων υδάτων, ράφια για τοποθέτηση κηροπηγίων και άλλων μικροαντικειμένων. Υπάρχουν ακόμη και μερικές δεξαμενές, συχνά επιχρισμένες εσωτερικά με υδραυλικό κονίαμα και με χαρακτό σταυρό στην εξωτερική τους παρειά».

Αυτή η τόσο εκτεταμένη και παράξενη κοινωνία του παρελθόντος, παραμένει τα τελευταία χρόνια σιωπηλή. Όλοι οι κάτοικοί της έχουν οριστικά απομακρυνθεί. Τους πρόλαβε, ωστόσο, στα τέλη του 1970 ο Γιάννης Γκίκας, που γράφει στα «Κάστρα-Ταξίδια»: «Πιο παλιά, όλοι οι Τουρκοκασιίβηλοι του Διδυμότειχου μένανε σε σπηλιές του Καλέ. Αυτές τις σπηλιές, τεχνητές και φυσικές, τις βλέπεις και σήμερα. Είναι σα μικρά δωμάτια, σε κανονικά ή ακανόνιστα σχήματα, σκαμμένα στο βράχο, στην πλαγιά του λόφου. Θυμίζουν πολύ τα κοιλώματα ή για άλλους, τους λαξευτούς τάφους των Μάταλων της Κρήτης, ή όπως έχω διαβασμένο, και τα τρύπια βράχια της Καππαδοκίας με τις εκκλησιές τους.

Πλησιάζω τη μια τρώγλη, τη σκαμμένη στο βράχο. Πίσω απ' το μικρό τζάμι με παρακολουθούν δύο μάτια φοβισμένα. Είναι ο αρχηγός της οικογένειας. Καπνός βγαίνει από ένα

Δρομίσκος λαξευμένος στο βράχο.

οριζόντιο φουγάρο. Θα ζεσταίνονται και θα μαγειρεύουν. Δύο μωρά τυλιγμένα σε κουρέλια σούρνονται έξω απ' την πορτίτσα και ξαναμπαίνουν στην τρώγλη μπουσουλώντας, μόλις με παίρνουνε χαμπάρι. Σε λίγο βγαίνει ένα άλλο κατσιβελλάκι, παλληκάρι. «Κάτσε να σε ζωγραφίσω», τον λέω. Και κάθεται ακίνητο. Κοιτάζω προς το παραθυράκι. Τα δύο μάτια μου χαμογελάνε. Ανθρωπιά, φόβος και αίνιγμα. Εδώ, μέσα στον Καλέ, πλάι στο χορταριασμένο καλντερίμι που το διάβηκε με το στέμμα στο κεφάλι και με τον πορφυρό του μανδύα ο Ιωάννης Καντακουζηνός»...

Προλάβαμε κι εμείς, πριν χρόνια αρκετούς από τους τελευταίους τρωγλοδύτες του Καλέ, όλους ντυμένους με φορεσιές φανταχτερές. Λιάζονταν μακάρια μπροστά στις λιλιπούτειες σπηλιές τους, βαμμένες με έντονα χρώματα στα πορτοπαράθυρα και τους τοίχους, σαν παιδικές, χαριτωμένες ζωγραφίες. Μιλήσαμε μαζί τους, τους κεράσαμε τσιγάρο, τους φωτογραφίσαμε. Τώρα, δύο σχεδόν δεκαετίες μετά, αναζητήσαμε εκείνα τα φωτογραφικά στιγμιότυπα, πολύτιμα ντοκουμέντα

μιας άλλης εποχής. Όσο κι αν ψάξαμε, δεν τα βρήκαμε. Πού να βρεις μερικές ορφανές φωτογραφίες, μετά από τόσα χρόνια και τόσες μετακομίσεις.

ΑΠΟ ΤΗΝ... ΣΑΛΑΜΙΝΑ ΣΤΟΝ ΚΑΛΕ

Βαδίζουμε τόσες ώρες μέσα στην σιωπή. Κανείς δεν μένει πια σε τούτες τις σπηλιές, τούτους του σκαμμένους βράχους του Καλέ. Πού και πού, ανάλογα με την θέση μας, φτάνει ο απόηχος από την ανάσα της πόλης, από τα γοργοκίνητα νερά του ποταμού.

Πλησιάζουμε στο δυτικό άκρο του Κάστρου, στην περιοχή που είναι γνωστή με το όνομα «Παλαιό». Ένα σημαντικό μνημείο δεσπόζει στην πλαγιά. Είναι ο ιδιότυπος τυπολογικά αρμένικος ναός του **Αγίου Γεωργίου**. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία ανεγέρθηκε κατά το 1826-1831 στη θέση του βυζαντινού ναού του Αγίου Γεωργίου του Παλαιοκαστρίτη. Εκεί είχε στεφθεί αυτοκράτορας ο **Ιωάννης ΣΤ' Καντακουζηνός**, στις 26 Οκτωβρίου

Ο ιδιότυπος αρμένικός ναός του Αγίου Γεωργίου.

Ο Μάκης από τη Σαλαμίνα, ετών 18, φέρελπις βοσκός. Μαζί του ο θείος του, ο μπάμπη-Αλέκος.

του 1341. Ξαφνικά έχουμε την αίσθηση, ότι δεν είμαστε μοναχοί. Μέσα στην ησυχία του τόπου ακούγονται μερικά γλυκόνχα κουδουνάκια. Είναι ένα μικρό κοπάδι προβάτων που πλησιάζουν. Δύο άνθρωποι τα συνοδεύουν στην χορταριασμένη πλαγιά, ένας ηλικιωμένος κι ένας νεαρός. Είναι ο μπαμπι' **Αλέκος**, στα 72 του κι ο ανηψιός του ο **Μάκης**, ετών 18.

-Ωραία είσαστε εδώ πάνω, καθαρός αέρας και ηρεμία.

-Ναι, έχουμε μπόλικά απ' αυτά. Από άλλα πάσχουμε.

-Ποια είναι αυτά;

-Και ποια δεν είναι! Πάρε πρώτα τη σύνταξη. Τους φάνηκε μεγάλη, 350 ευρώ το μήνα! Την κούρεψαν λοιπόν, μου την κατέβασαν στα 320

-Τι άλλο πάει στραβά;

-Οι τιμές στο γάλα. Το αγελαδινό το παίρνουν προς 25, το γίδινο 40 και το πρόβιο 70 λεπτά το κιλό. Τζάμπα τυραννιόμαστε.

Ο Μάκης δίπλα, ακούει τον θείο του σιωπηλός. Το βλέμμα του αγναντεύει μακριά, πέρα απ' το ποτάμι και τον κάμπο.

Η σκέψη του μοιάζει φευγάτη κι αυτή. Μόνον το σώμα του βρίσκεται στον Καλέ.

-Εσύ τι λες Μάκη; Συμφωνείς;

Αιφνιδιάζεται. Δεν περίμενε, ότι θα του απευθύναμε τον λόγο.

-Εγώ, τι να πω; Είμαι έξω απ' αυτά.

-Και στο Διδυμότειχο τι κάνεις; Δεν είσαι από δω;

-Όχι, απ' την Αθήνα, είμαι γεννημένος στη Σαλαμίνα

-Ωραία. Ήρθες για μερικές μέρες διακοπές στο τέρμα της Ελλάδας, έτσι;

-Όχι, ήρθα για να μείνω. Να βοηθήσω τον θείο μου και να μάθω απ' αυτόν.

-Τι να μάθεις Μάκη;

-Ό,τι έχει σχέση με τα ζώα.

-Για ποιο λόγο;

-Για ν' ασχοληθώ μόνιμα μ' αυτά.

Άφησε στην Αθήνα ο Μάκης τους γονείς του, δύο αδελφές κι έναν δίδυμο αδελφό. Και πήρε την απόφαση να μετακομίσει στο Διδυμότειχο, 900 χιλιόμετρα μακριά. Ξανοίγεται λίγο-λίγο, αρχίζει να μιλάει: για το μοντέλο της ζωής στις γειτονιές των Αθηνών, για την νοοτροπία και τις

συμπεριφορές των συνομίλων φίλων του, που του είναι πια τόσο ξένες. Η απογοήτευση απ' όσα συμβαίνουν γύρω του είναι μεγάλη. Δεν βρίσκει δουλειά, δεν βλέπει στόχους, το μέλλον είναι κλειστό

-Τίποτε πια δεν μπορεί να με κρατήσει στην Αθήνα. Τα θεωρώ όλα μάταια και ανούσια. Γι' αυτό είπα να φύγω μακριά. Μ' αρέσει εδώ.

-Θ' αντέξεις όμως αυτή την τόσο διαφορετική ζωή;

-Δεν έχω πολλές ανάγκες, δεν είμαι μαθημένος στα πολλά. Θα προσπαθήσω. Το χρωστάω στον εαυτό μου.

Του σφίγγουμε το χέρι. Του ευχόμαστε ολόψυχα καλή τύχη στη νέα του ζωή.

ΜΙΚΡΗ ΠΕΡΙΓΗΓΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Με ξεναγό μας τον γιατρό Βασίλη Βαργαμίδα συνεχίζουμε την περιδιάβαση στην πόλη. Περίπατος χαλαρός, ανθρώπινος, διαδρομές σύντομες και ξεκούραστες, με την ηρεμία και ομορφιά της μικρής πόλης. Στο κέντρο κυριαρχεί ο ναός της Παναγίας Ελευθερώτριας του '90. Μας εντυπωσιάζουν με τα μεγέθη τους ο τεράστιος τρούλος και το επιβλητικό καμπαναριό.

Περιπλανιόμαστε ώρα πολλή στα στενοσόκακα του πυκνοδομημένου παραδοσιακού ιστού, μέσα στο κάστρο και στις υπώρειες του λόφου του Καλέ. Ο αριθμός των χαρακτηρισμένων ως διατηρητέων κτιρίων είναι πολύ σημαντικός, φτάνουν, κατά τον Αθ. Γουρίδη, τα 49! Παλιά αρχοντικά, νεοκλασσικά, λαϊκές κατοικίες με ελαφρύ τσατμά και σαχνισιά, σπίτια ξυλεπένδυτα, τουρκικά, εβραϊκά αλλά και νεότερα προσφυγόσπιτα, ισόγεια κυρίως, σε γειτονιές με πιο χαλαρό οικοδομικό ιστό

Πολύ σημαντικά μνημεία του Διδυμοτείχου είναι τα Οθωμανικά Λουτρά.

Ο περιηγητής **Εβλιγιά Τσελεμπή** αναφέρει την ύπαρξη τριών δημοσίων και εβδομήντα ιδιωτικών λουτρών. Από τα τελευταία δεν σώζεται σήμερα κανένα. Αντίθετα διατηρούνται τα δημόσια, δηλαδή:

A) **Τα Λουτρά της Γέφυρας**, στο δυτικό άκρο της πόλης, σε κατάσταση όμως πολύ αποσπασματική

B) **Τα Λουτρά του Ουρούτς Πασά**, η

«**Λουτρά των Ψιθύρων**». Είναι χτισμένα δίπλα στον Ερυθροπόταμο, έξω από την ΝΔ γωνία του κάστρου. Κατά την **Ελένη Κανετάκη** (6) «το υπερυψωμένο ανάκωμα της όχθης του ποταμού εμποδίζει την από μακριά αναγνώριση του μνημείου, ενώ η άμεση γειννιάσή του με συγκρότημα κυλινδρόμυλων το υποβαθμίζει σε ένα τεχνητό κώλωμα. Μένει, λοιπόν δυσπρόσιτο, πνιγμένο στ' αγριόχορτα κι εγκαταλελειμμένο στην προϊούσα φθορά του».

Οι συνθήκες δεν ήταν ευνοϊκές για φωτογράφιση. Καλύτερη τύχη είχαμε στο τρίτο μνημείο, στα Λουτρά του **Φερντινούν Αχμέντ**. Τα βρίσκουμε στο βόρειο τμήμα της κεντρικής πλατείας του Διδυμοτείχου, απέναντι από το μεγάλο τζαμί. Είναι κυριολεκτικά στριμωγμένα σ' ένα μακρύ στενοσόκακο δίπλα στην κρεαταγορά του Μιχαηλίδη. Το συγκρότημα αποτελούνταν από δύο τμήματα, ανδρών και γυναικών, το καθένα με τη συνηθισμένη για την εποχή τριμερή διαίρεση σε αποδυτήρια και θαλάμους κρύου και ζεστού λουτρού. Οι είσοδοι για κάθε φύλο βρίσκονταν σε διαφορετική οδό για λόγους τήρησης της κοσμιότητας.

Εισερχόμαστε στο μνημείο που ανεγέρθηκε στα **1571-1572**, επισκευάστηκε το **1620-1621** και περιέπεσε οριστικά σε αχρηστία στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Ο χώρος του θερμού λουτρού φέρει την σπάνια μορφή του τετράκογχου με σφαιρικό θόλο, στον οποίο εισχωρεί το εξωτερικό φως από έξι εξαγωνικές οπές. Η πέτρινη τοιχοποιία με τους πελεκητούς λίθους και τα ενδιάμεσα τουβλάκια είναι στ' αλήθεια εκπληκτική.

ΝΥΧΤΕΡΙΝΕΣ ΩΡΕΣ ΣΤΟ ... «ΑΒΑΤΟΝ».

Τελευταία νύχτα στο Διδυμοτείχο. Μια νύχτα με ψύχρα και υγρασία, απόλυτα ταίριαστή με την ακριτική χειμωνιάτικη πολιτεία.

-Απόψε προτείνω ένα χώρο με ζεστασιά και θαλπωρή, λέει ο Βασίλης. Δεν γνωρίζω κανένα ωραιότερο από το ΑΒΑΤΟΝ.

(6) **Ε. Κανετάκη «Οθωμανικά Λουτρά στον Ελλαδικό Χώρο» Αθήνα 2004**

Εσωτερικό των Λουτρών του Φερίντουν Αχμέντ

-Και, τι είναι το ABATON, Βασίλη; Εστιατόριο; Ταβέρνα;

-Θα το χαρακτηρίζα τεχνοχώρο, υψηλής γαστρονομίας, διασκέδασης και πολιτισμού.

Ξεκινάμε για το ABATON, που αποδεικνύεται πολύ εύκολα προσπελάσιμο και βατό. Το συναντάμε στην **Νίκης 2**, έναν δρομίσκο της κεντρικής 25^{ης} Μαΐου, στα ΒΑ της πόλης

Ο χώρος κερδίζει την εκτίμησή μας από την πρώτη στιγμή. Η αρχιτεκτονική του είναι πολύ ιδιαίτερη, συνδυάζει στοιχεία από ιστορικά μνημεία του τόπου, όπως

στιβαρή τοιχοποιία από αυθεντικούς λαξευτούς πωρόλιθους της γύρω περιοχής, ενδιάμεσα τουβλάκια συμπαγή, κεραμοπλαστικό διάκοσμο εμπνευσμένο από το ακιδογράφημα «**Δέντρο της Ζωής**» των Καντακουζηνών, στον Πύργο της νότιας πλευράς. Το δάπεδο είναι στρωμένο με πλάκες και σε κεντρικό σημείο είναι διακοσμημένο μ' ένα θαυμάσιο ψηφιδωτό, που απεικονίζει τον εμβληματικό Θράκα Ιππέα, του 4^{ου} αι. π.χ

Κάθε σημείο του χώρου είναι άξιο προσοχής: οι τοιχογραφίες, οι ανάγλυφες

παραστάσεις, οι αφίδες με τα τουβλάκια, το σύνολο των διακοσμητικών και αρχιτεκτονικών λεπτομερειών. Ύστερα παρατηρούμε την ζωγραφική του ζωγράφου και γλύπτη **Σωτηριάδη** στην οροφή και στον πίνακα με το «**Θαύμα της Πεντηκοστής**», όταν υπερχείλισε ο Ερυθροπόταμος και παρέσυρε τους Σταυροφόρους πολιορκητές. Θαυμάζουμε τους ακόμη τους ντελικάτους πίνακες της **Μαρίας Σωτηρίου**.

-Κάποιος ειδικός πρέπει να ασχολήθηκε πολύ σοβαρά με τον χώρο, λέω στον υπεύθυνο **Απόστολο Σταθόγαμβρο**.

-Μας πήρε δυόμισι χρόνια δουλειάς και συνεχών προβληματισμών, δεν χρησιμοποιήσαμε όμως εσωτερικό διακοσμητή. Φροντίσαμε να συνδυάσουμε και ν' αξιοποιήσουμε τα δύο αυθεντικά υλικά του τόπου, την πέτρα και το ξύλο, με τέτοιο μελετημένο τρόπο, ώστε ο χώρος να παραμένει για πολλά χρόνια αναλλοίωτος.

Σ' ένα σημείο του τοίχου αναφέρονται όλοι οι συντελεστές: οι ιδιοκτήτες, οι ζωγράφοι, ο τεχνίτης πέτρας, οι ξυλουργοί. Μια εσωτερική σκάλα μας οδηγεί στο πατάρι. Εδώ φιλοξενούνται εκθέσεις

Σ. Σταθμός Διδυμοτείχου. Κατεβαίνουν 3-4 επιβάτες και μετά απόλυτη ερημιά. Το τρένο θα συνεχίσει για το Ορμένιο, στην άκρη της Ελλάδας.

καλλιτεχνών και μια μικρή λαογραφική συλλογή.

Όρα να διαπιστώσουμε, αν με την αισθητική του ΑΒΑΤΟΝ συμβαδίζουν και τα εδέσματα. Πράσινη σαλάτα Άβατον με τόνο και πένες, εξαίρετα ζυμαρικά φούρνου, Σαγανάκι του Πασά με καβουρμά, και η «Πίτσα Άβατον», μια από τις πιο νόστιμες πίτσες που έχουμε δοκιμάσει ποτέ.

Όλα αυτά με άψογη εξυπηρέτηση και ωραιότατη μουσική. Όταν, πολύ αργά εγκαταλείπουμε τον χώρο, είμαστε βέβαιοι, ότι η τελευταία μας νύχτα στο Διδυμότειχο, δεν θα μπορούσε να ήταν ωραιότερη. ΑΒΑΤΟΝ τηλ **6932 382453** και **25530 23545**.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είχα σκεφτεί να κρατήσω, ως τελευταία ανάμνηση από το Διδυμότειχο, μια εικόνα γραφική και ίσως ρομαντική:

τον **Σιδηροδρομικό Σταθμό**. Προσοκούσα ν' αντικρύσω τον μεγάλο Έβρο με την νοτιή μεθοριακή γραμμή. Το παλιό οίκημα του Σταθμαρχείου με την χαρακτηριστική αρχιτεκτονική. Και βέβαια, τον πιο ανθρώπινο χώρο του σταθμού με το ετερόκλιτο πλήθος, τον θόρυβο και το μόνιμο σύννεφο καπνού: την **Αίθουσα Αναμονής**. Αυτό το κωνευτήρι τόσων πολλών και αντιφατικών συναισθημάτων: χαράς για την υποδοχή, θλίψης για τον αποχωρισμό, ελπίδας ή αγωνίας για κάποιο ταξίδι μακρινό...

Φτάνοντας στο Σταθμό μάς υποδέχτηκε μια απέραντη ερημιά: η Αίθουσα Αναμονής άδεια, παρατημένη. Κανείς στο Εκδοτήριο, κανείς στο Κυλικείο, ούτε ένας άνθρωπος να προϋπαντήσει, να κατευδώσει, να ταξιδέψει.

-Μήπως κάναμε λάθος;

-Όχι, δεν κάναμε λάθος, λένε κάποιοι σιδηροδρομικοί. Τον τελευταίο καιρό καταργήθηκε ο Σταθμός. Όπως στο Παρανέστι, στις

Φέρες, στο Τυχερό, στην Ορειάδα, στο Σουφλί και ποιος ξέρει πού αλλού.

-Κι ο κόσμος που ταξιδεύει, τι κάνει;

-Περιμένει χαράματα μες στο κρύο. Σηκώνει το χέρι για να τον δει ο μηχανοδηγός από μακριά. Λες και το τραίνο είναι αστικό.

Κάνουμε να φύγουμε. Άδειος ο τόπος, δεν μας κρατάει. Τη στιγμή εκείνη ακούγεται στις ράγες ένας βόμβος υπόκωφος, μακρινός

-Είσαστε τυχεροί, μας λένε. Πετύχατε το ένα απ' τα τρία τραίνα της ημέρας. Κάποτε περνούσαν 7-8.

Προβάλλει από μακριά το τραίνο, κάτω από τον λόφο της Αγίας Πέτρας. Κόβει ταχύτητα, πλησιάζει αργά και σταματάει. Κατεβαίνουν τρεις-τέσσερις επιβάτες. Δεν τους υποδέχεται κανείς. Ούτε και υπάρχει κανείς για να ταξιδέψει. Το τραίνο ξεκινάει και πάλι. Συνεχίζει για το Πύθιο, την Ορεσιάδα, τα Δίκαια, το Ορμένιο. Εκεί όπου τελειώνει η Ελλάδα. Αυτή η Ελλάδα που είναι ξεχασμένη από το κέντρο...

Ανηφορίζουμε στον Συνοικισμό, Στο 2^ο Δημοτικό Σχολείο αποχαιρετάμε τον Διευθυντή του, τον Νέστορα Κυρούδη. Χαμογελαστό, ανάμεσα στις χαρούμενες φασούλες των παιδιών. Είναι η καλύτερη, η πιο αισιόδοξη εικόνα, που μας χαρίζει η ακριτική πολιτεία του Έβρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Αθανάσιος Γουρίδης «Διδυμότειχο μια άγνωστη πρωτεύουσα», Κομοτηνή 2006

-Αθανάσιος Γουρίδης, «ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ, ΟΡΕΣΤΙΑΔΟΣ ΚΑΙ ΣΟΥΦΛΙΟΥ» Διδυμότειχο 2010

-Ελένη Κανετάκη «ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ», Τ.Ε.Ε Αθήνα 2004

-Γιάννης Γκίκας, «ΚΑΣΤΡΑ ΤΑΞΙΔΙΑ», «Ο ΚΑΛΕΣ ΤΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ», ΤΟΜΟΣ Β, Β' ΕΚΔΟΣΗ, ΑΘΗΝΑ 1991, ΑΣΤΗΡ.

-«ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ» ΕΤΟΣ 2010, 2011. Περιοδική έκδοση Ι.Μητροπόλεως Διδυμοτείχου, Ορεσιάδος και

Σουφλίου

-Ματθαίος Κουτσουμανής «ΠΛΩΤΙΝΟΠΟΛΗ» ΥΠΠΟ ΙΘ' ΕΠΚΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε θερμά:

-Τον Μητροπολίτη Διδυμοτείχου, Ορεσιάδος και Σουφλίου κ. **Δαμασκνός** καθώς και τον π. **Νικόδημο**

-Τον Δήμαρχο Διδυμοτείχου κ. **Πατσουρίδη Παρασκευά**

-Το ξενοδοχείο **ΠΛΩΤΙΝΗ** για την θαυμάσια φιλοξενία του

-Τους Αρχαιολόγους **Αθανάσιο Γουρίδη** και **Ματθαίο Κουτσουμανή**

-Την **Χρυσούλα Κυρούδη** από το Λαογραφικό Μουσείο Διδυμοτείχου και τον **Γιάννη Σαρσάκη** από το «Ηδύ Τεχνών»

-Τον **Απόστολο Σταθόγαμβρο** από το «ΑΒΑΤΟΝ»

Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τους καλούς φίλους **Νέστορα Κυρούδη** Δ/την του 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου Διδυμοτείχου και τον γιατρό **Βασίλη Βαργιαμίδη** για όσα πολλά και σημαντικά έκαναν για μας

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ:

www.didymoteicho.gr

info@didymoteicho.gr

Τηλ.: 25533 50602

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ:

www.laografikodidym.wordpress.com

Τηλ. 25530 22316

Πρόεδρος: κα. **Χρυσούλα Κυρούδη**,
τηλ. 6948 097427.

ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ: 89 χλμ.

ΑΠΟ ΚΑΒΑΛΑ: 235 χλμ.

ΑΠΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: 387 χλμ.

ΑΠΟ ΑΘΗΝΑ: 887 χλμ.

Η ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΠΛΩΤΙΝΟΠΟΛΗ

Κείμενο: **Ματθαίος Κουτσουμανής, Αρχαιολόγος**

Φωτογραφίες: **Αρχ. ΙΘ΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων**

Στη ΝΑ πλευρά του Διδυμοτείχου, ξανάμεσα στη συμβολή των ποταμών Έβρου και Ερυθροποτάμου και το Σιδηροδρομικό σταθμό, υψώνεται ένας βραχώδης οχυρός λόφος, γνωστός ως «**Αγία Πέτρα**», με ύψος 55,90 μέτρα.

Στα 1959-60 ο καθηγητής **Γεώργιος Μπακαλάκης** ταύτισε το λόφο της «Αγίας Πέτρας» με την Πλωτινόπολη.

Οι πηγές μας πληροφορούν ότι η Πλωτινόπολη ιδρύθηκε από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα **Τραϊανό** (98-117 μ.Χ.), για να τιμήσει τη γυναίκα του **Πλωτίνη**. Κατά τον Ιεροκλέα και τον Κωνσταντίνο Πορφυρογέννητο ήταν μία από τις πέντε πόλεις της επαρχίας Αιμιμόντου. Από τον Προκόπιο επίσης είναι γνωστό ότι ο Ιουστινιανός ανοικοδόμησε τα τείχη της Πλωτινόπολης.

Το 1965, κατά την κατασκευή χαρακώματος από στρατιώτες και σε βάθος 1,60 μ. βρέθηκε η χρυσή σφυρήλατη προτομή του Ρωμαίου αυτοκράτορα **Σεπτίμιου Σεβήρου** (193-211 μ.Χ.).

Η ανασκαφική έρευνα στην Αγία Πέτρα

άρχισε το καλοκαίρι του 1977 από τον καθηγητή Γεώργιο Μπακαλάκη και τον τότε προϊστάμενο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Θράκης κ. **Διαμαντή Τριαντάφυλλο**. Αποκαλύφθηκε κτίριο Ρωμαϊκών χρόνων (2ος αιώνας μ.Χ.).

Στα μέσα της δεκαετίας του '80 η ανασκαφή συνεχίστηκε από την αρχαιολόγο **Εύη Σκαρλατίδου**. Τότε αποκαλύφθηκε το κτίριο με τα ψηφιδωτά δάπεδα (2ος αιώνας μ.Χ.).

Το φθινόπωρο του 1996, μετά από δέκα και πλέον χρόνια, ξανάρχισαν οι ανασκαφές στην Πλωτινόπολη. Η ανασκαφική έρευνα πραγματοποιείται στο μέσον περίπου της ανατολικής, ομαλής πλαγιάς του λόφου απέναντι ακριβώς από τον ποταμό Έβρο, στην περιοχή όπου στα μέσα της δεκαετίας του '80 ανασκάφηκε το κτίριο με τα ψηφιδωτά δάπεδα. Ερευνάται η περιοχή Βόρεια (Τομέας Α), Δυτικά (Τομέας Β) και Νότια (Τομέας Γ) του κτιρίου με τα ψηφιδωτά, με σκοπό τον εντοπισμό κτισμάτων και τη μελέτη της στρωματογραφίας.

Τομέας Α

Αποκαλύφθηκε τοίχος με κατεύθυνση Β-Ν, κατασκευασμένος κλιμακωτά ακολουθώντας την κλίση του εδάφους. Με τα μέχρι στιγμής ανασκαφικά δεδομένα δεν είμαστε σε θέση να βεβαιώσουμε αν πρόκειται για οχυρωματικό τείχος ή για κάποια άλλη κατασκευή.

Ανασκάφηκαν επίσης και λείψανα κτιρίων τα οποία μαζί με το κτίριο με τα ψηφιδωτά ανήκουν πιθανότατα σε ένα μεγάλο κτιριακό συγκρότημα. Η κεραμική, τα νομίσματα και τα άλλα κινητά ευρήματα δείχνουν ότι ο χώρος βρισκόταν σε χρήση από το 2ο μέχρι το τέλος του 6ου αι. μ.Χ..

Τομέας Β

Αποκαλύφθηκε δάπεδο κτιρίου ρωμαϊκών χρόνων (2ος αι. μ.Χ.) και σύστημα αγωγών που θα μπορούσε - αν λάβει κανείς υπόψη του και το υπόκαυστο που βρέθηκε λίγο βορειότερα - να σχετιστεί με ένα δημόσιο λουτρό ή με λουτρό πολυτελούς κατοικίας.

Το πιο εντυπωσιακό όμως εύρημα των χρόνων αυτών ήταν ένα πηγάδι, με εσωτερική διάμετρο **2,20 μ.**, κατασκευασμένο με λαξευτούς γωνιολίθους σύμφωνα με το ισοδομικό σύστημα τοιχοδομίας. Αποκαλύφθηκαν 14 σειρές γωνιολίθων, μέχρι το

Η χρυσή σφυρήλατη προτομή του Ρωμαίου αυτοκράτορα Σεπτίμιου Σεβήρου.

βάθος των **7,50 μ.** Μόλις αποκαλύφθηκε και η 14η σειρά, άρχισε να φαίνεται η θεμελίωσή του πάνω στο φυσικό βράχο. Αφού λαξεύσανε το φυσικό βράχο, όπου υπήρχαν ρωγμές τοποθέτησαν ψημένες

πλήινες πλάκες και κονίαμα. Στη συνέχεια, όπου χρειαζόταν, μικρότερους λαξευμένους γωνιολίθους διαφόρων σχημάτων για να τον ευθυγραμμίσουν, και στο τέλος άρχισαν να τοποθετούν τους κανονικούς γωνιολίθους. Μέχρι στιγμής, στο βάθος των **12,67** μ. όπου έχει φτάσει η ανασκαφή, δεν έχει ακόμη εντοπιστεί ο πυθμένας του.

Στο βόρειο τμήμα του πηγαδιού και σε βάθος 2,50 μ. από το σωζόμενο χείλος του βρέθηκε άνοιγμα το οποίο φράσσεται με μία κάθετη λίθινη πλάκα που φέρει αβαθείς αυλακώσεις μόνο προς την πλευρά του πηγαδιού. Το άνοιγμα αυτό οδηγεί σε ορθογώνιο καμαροσκέπαστο θάλαμο.

Ο θάλαμος έχει διαστάσεις 4X2,15X3,50 μ. και είναι κτισμένος με μεγάλους λαξευμένους γωνιολίθους. Οι γωνιολίθοι της πέμπτης σειράς είναι λαξευμένοι με τέτοιο τρόπο, ώστε να δημιουργείται μία εσοχή, επάνω στην οποία πατά η θολωτή οροφή του θαλάμου, στο κέντρο της οποίας υπάρχει τετράγωνο άνοιγμα.

Στη βόρεια στενή πλευρά του θαλάμου αποκαλύφθηκε άλλο άνοιγμα, το οποίο και αποτελούσε την είσοδό του. Στο πάνω μέρος της εισόδου υπάρχει μονολιθικό τοξωτό υπέρθυρο, που πατά σε δύο παραστάδες. Στην εξωτερική πλευρά της εισόδου, ανατολικά και δυτικά αυτής, αποκαλύφθηκαν δύο τοίχοι και ανάμεσά τους σκαλοπάτια που οδηγούσαν στο θάλαμο.

Το παραπάνω συγκρότημα (πηγάδι και θάλαμος) έχει σχέση με την υδροδότηση της πόλης. Θα πρέπει, δηλαδή, να χρησιμοποιούσαν το θάλαμο για την άντληση του νερού από το πηγάδι. Αυτό εξηγεί και τις αβαθείς αυλακώσεις που έχει η λίθινη πλάκα προς την πλευρά του πηγαδιού. Θα δημιουργήθηκαν από την τριβή του σχοινιού κατά την άντληση του νερού.

Τέλος, εντοπίστηκε και ένα αδιατάραχτο προϊστορικό στρώμα που χρονολογείται στη **Νεότερη Νεολιθική Περίοδο** (5η χιλιετία π.Χ.).

Η ανασκαφή συνεχίστηκε βόρεια του πηγαδιού και του θαλάμου. Κατά την διάρκειά της διαπιστώθηκαν τρεις φάσεις εγκατοίκησης, οι οποίες, παρά τη χρονική απόσταση που τις διακρίνει, έχουν

κοινό στοιχείο την καταστροφή τους από φωτιά.

Στην **Παλαιοχριστιανική φάση** (τέλη 4ου – 5ος αι. μ.Χ.) ανήκουν αποθηκευτικοί πίθοι που βρέθηκαν στη θέση τους και οι τοίχοι ενός κτιρίου στη θεμελίωση των οποίων χρησιμοποιήθηκαν οι παλαιότεροι ρωμαϊκοί (2ος – 3ος αι. μ.Χ.).

Το δάπεδο της ρωμαϊκής αίθουσας καλύπτεται από **ψηφιδωτό** με φυτικά και γεωμετρικά θέματα και είναι κατασκευασμένο με την τεχνική της κομμένης σε σχήμα κύβου πέτρας διαστάσεων 1.00 X 1.00 εκ.

Στο κατώφλι της ανατολικής εισόδου φέρει πέλτες εκατέρωθεν ρόμβου που ορίζονται από στενή ορθογώνια ταινία. Στο νότιο, ανατολικό και βόρειο τμήμα του δωματίου κυριαρχούν οι λευκές ψηφίδες και ακολουθεί το μοτίβο της ελισσόμενης βλαστόσπειρας από τα άκρα της οποίας εκφύονται φύλλα κισσού.

Οι διακοσμητικές ζώνες που πιθανότατα περικλείουν την κεντρική παράσταση, κοσμούνται με γεωμετρικά θέματα αποδοσμένα με μια αξιοθαύμαστη χρωματική ποικιλία που εξαντλείται μέσα από την αδιάκοπη εναλλαγή των σχημάτων που δίνει την εντύπωση χαλιού.

Ακολουθεί ζώνη με ιχθυοκεντάυρους, νηριίδες και ερωτιδείες επάνω σε δελφίνια.

Στην κεντρική παράσταση αποτυπώνεται με μοναδική τέχνη προσωποποιημένος ο ποταμός Έβρος με τη μορφή αγένειου νέου και η ίδια η πόλη με τη μορφή καθιστής γυναίκας.

Πιστεύω ότι το παραπάνω δωμάτιο έχει άμεση σχέση με το κτίριο που ανασκάφτηκε παλιότερα και έφερε ψηφιδωτά δάπεδα. Πρόκειται ουσιαστικά για την βόρεια και την ανατολική πτέρυγα μιας πολυτελούς Ρωμαϊκής οικίας ή κάποιου οικοδομικού συγκροτήματος με δημόσιο χαρακτήρα (λουτρά).

Τομέας Γ

Αποκαλύφθηκαν μόνο δύο τμήματα τοίχων που χρονολογούνται στους πρώιμους βυζαντινούς χρόνους.

Παρατηρήσεις

Η κεραμική (και από τους τρεις τομείς) των ρωμαϊκών και παλαιοχριστιανικών χρόνων περιλαμβάνει αβαφή αγγεία καθημερινής χρήσης, μερικά από τα οποία είναι χειροποίητα. Βρέθηκαν επίσης σιδερένια, χάλκινα και οστέινα αντικείμενα πήλινα υφαντικά βάρη, σφονδύλια, πολλά λυχνάρια, κοσμήματα και αρκετά τμήματα γλυπτών.

Η κεραμική των κλασικών χρόνων είναι του τέλους 5ου, 4ου και 3ου αι. π.Χ. Βρέθηκαν όστρακα με διακόσμηση «Δυτικής κλιτύος», αρκετές βάσεις οξυπύθμενων αμφορέων του 4ου αι. π.Χ. και όστρακα από μελαμβαφή αγγεία – ως επί το πλείστον σκυφίδια και κάνθαροι – που χρονολογούνται στο β' μισό του 4ου αι. π.Χ.. Μαζί με τα παραπάνω βρέθηκαν και όστρακα από γκρίζο πηλό. Στα ίδια στρώματα βρέθηκε και καλής ποιότητας χειροποίητη εγχώρια («Θρακική») κεραμική με εμπίεστη και πλαστική σχοινοειδή διακόσμηση. Έτσι επιβεβαιώνεται η αρχική υπόθεση του καθηγητή Μπακαλάκη για παρουσία Θρακικού πληθυσμού και Ελλήνων στα προχριστιανικά χρόνια.

Οι ενσφράγιστες λαβές χρονολογούνται στο β' μισό του 4ου αι. π.Χ. και προέρχονται από εργαστήρια της Θάσου,

Αίνου και Ακάνθου.

Τα νομίσματα είναι πολλά, ως επί το πλείστον χάλκινα και λίγα ασημένια. Το πιο παλιό – από τα ταυτισμένα – χρονολογείται στο **400 π.Χ.** και προέρχεται από τα **Κύψελα** (20 χιλιόμετρα ανατολικά του Έβρου). Βρέθηκαν επίσης νομίσματα που χρονολογούνται από τον 4ο αι. π.Χ. μέχρι τον 6ο αι. μ.Χ.

Αυτά είναι τα αρχαιολογικά στοιχεία που έδωσε μέχρι στιγμής η αρχαιολογική έρευνα στην Πλωτινόπολη. Γενικά αλλά και επί μέρους προβλήματα και ερωτήματα σχετικά με την τοπογραφία και την οργάνωση της αρχαίας πόλης θα πρέπει να απαντηθούν. Όμως, όλα αυτά είναι πολύ αβέβαια και δυσκολοαπόδεικτα, τουλάχιστο στο σημερινό στάδιο της έρευνας. Για την παλιότερη, την πριν την Πλωτινόπολη πόλη, ένα επιπλέον ερώτημα προβάλλει έντονο. Υπήρξε πράγματι θρακική πόλη και ποιο ήταν το όνομά της; Η συνέχιση της ανασκαφικής έρευνας μπορεί να λύσει τα παραπάνω προβλήματα και να μας οδηγήσει σε εγκυρότερη ερμηνεία και ασφαλέστερα συμπεράσματα και τέλος ίσως μας χαρίσει την πιο μεγάλη αμοιβή: την απάντηση για το όνομα της πόλης πριν την Πλωτινόπολη.

Hotel Plotini

Ο Ρωμαίος Αυτοκράτορας Τραϊανός ποτέ δεν θα φανταζόταν ότι η γυναίκα του Πλωτίνη θα γινόταν διάσημη στους αιώνες. Αρχικά με την Πλωτινόπολη και, από το 1979, με το ξενοδοχείο «ΠΛΩΤΙΝΗ».

Η τοποθεσία της μονάδας είναι ιδανική: απέναντι δεσπόζει ο λόφος του Καλέ με το Κάστρο και δεξιά ο λόφος της Αγίας Πέτρας με την αρχαία Πλωτινόπολη. Πολύ κοντά κυλάει ο Ερυθροπόταμος και αμέσως μετά αρχίζει η πόλη.

Οι κοινόχρηστοι χώροι, καφετέρια, αίθουσες εστίασης και μπαρ έχουν ευρυχωρία εξαιρετική με θέα ανεμπόδιση παντού. Θαυμάσια είναι η μεγάλη πισίνα, ενώ τα δωμάτια, μετά τις εκτεταμένες ανακαινίσεις, παρέχουν όλες τις ανέσεις.

Ο Ρωμύλος Χατζηγιάννογλου και η αδελφή του Μελομένη φροντίζουν, ώστε το ιστορικό, οικογενειακό ξενοδοχείο της πόλης να ακολουθεί τις ίδιες προδιαγραφές ποιότητας και φιλοξενίας που είχαν καθιερώσει οι γονείς τους. Γιατί στην Πλωτίνη ο πελάτης θεωρείται, πριν απ' όλα φίλος, που του αξίζει κάθε εξυπηρέτηση και φροντίδα.

HOTEL PLOTINI
Αγίας Παρασκευής 36,
Διδυμότειχο

τηλ.: 2553 023400
Fax: 2553 022251

plotini@otenet.gr
www.hotelplotini.gr